

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการประเมินผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้แฟ้มสะสมงานในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ระดับประถมศึกษา ใน ป.02
2. การประเมินตามสภาพจริง
3. การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน
4. การสร้างเกณฑ์การให้คะแนน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้ระดับประถมศึกษา ใน ป.02

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีเจตนารมณ์ที่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมมวลพฤติกรรม 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และให้เน้นการใช้กระบวนการต่าง ๆ จึงต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์และจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ดังกล่าว

ในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งใช้เป็นเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียน ได้ดำเนินการโดยนำจุดประสงค์ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์มาวิเคราะห์ตามลักษณะของพฤติกรรมแต่ละด้านว่าต้องพัฒนาผู้เรียนในเรื่องใดบ้าง สิ่งที่ได้อาจการวิเคราะห์นี้เรียกว่า “สมรรถภาพ” เมื่อได้สมรรถภาพแล้วจึงนำไปสร้างเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของชั้นเรียนต่าง ๆ ต่อไป จุดประสงค์การเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนี้ได้กำหนดให้เป็นจุดประสงค์ของช่วงชั้น คือ ช่วงป. 1-ป. 2, ป. 3-ป. 4, ป. 5-ป. 6 เช่นเดียวกับช่วงชั้นของหลักสูตร ดังนั้น ชั้นเรียนที่อยู่ในช่วงเดียวกันจะใช้จุดประสงค์ชุดเดียวกัน ความแตกต่างระหว่างชั้นเรียนจึงขึ้นอยู่กับความยาก และความซับซ้อนของกิจกรรมที่จัด ส่วนจุดประสงค์การเรียนรู้ของชั้นเรียนที่อยู่ต่างช่วงชั้นกัน จะมีความต่างกัน

ระดับชั้นของการพัฒนาการ เช่น สมรรถภาพที่ 1.1 ของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เมื่อนำไปสร้างเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของช่วงชั้นต่าง ๆ จะได้ดังนี้

สมรรถภาพ : มีความเข้าใจงาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ช่วง ป. 1-ป. 2 : อธิบายความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของงาน

ช่วง ป. 3-ป. 4 : อธิบายข้อดี ข้อเสีย และการนำงานหรือผลงานไปใช้

ช่วง ป. 5-ป. 6 : อธิบายผลกระทบของงานต่อสิ่งแวดล้อมสภาพต่าง ๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อจะบ่งบอกถึงสิ่งที่ต้องพัฒนาให้กับผู้เรียนใน 3 ลักษณะ คือ

- 1) ด้านของพัฒนาการ
- 2) ระดับชั้นของพัฒนาการ
- 3) ลักษณะสมรรถภาพที่จะพัฒนาการจะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ต่าง ๆ หลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่ได้เสนอแนวดำเนินการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้วิธีการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 95)

ตารางกรอบจุดประสงค์การเรียนรู้ต่อไปนี้ แสดงให้เห็นสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ และจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละช่วงชั้นได้จากการปรับสมรรถภาพแต่ละประการ

ตาราง 1 กรอบจุดประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์

สมรรถภาพ	จุดประสงค์การเรียนรู้ ชั้นป. 1 - 2	จุดประสงค์การเรียนรู้ ชั้นป. 3 - 4	จุดประสงค์การเรียนรู้ ชั้นป. 5 - 6
1. ความรู้ความเข้าใจ	1. มีความรู้ความเข้าใจคณิตศาสตร์พื้นฐาน	1. มีความรู้ความเข้าใจคณิตศาสตร์พื้นฐาน	1. มีความรู้ความเข้าใจคณิตศาสตร์พื้นฐาน
2. ทักษะการคิดคำนวณ	2. มีทักษะการคิดคำนวณ	2. มีทักษะการคิดคำนวณ	2. มีทักษะการคิดคำนวณ
3. กระบวนการทางคณิตศาสตร์	3. มีความสามารถในการจำแนก 4. มีความสามารถในการจัดกลุ่ม 5. มีความสามารถในการหาความสัมพันธ์ 6. มีความสามารถสร้างข้อสรุปที่มีเหตุผล	3. มีความสามารถในการจำแนก 4. มีความสามารถในการจัดกลุ่ม 5. มีความสามารถในการหาความสัมพันธ์ 6. มีความสามารถสร้างข้อสรุปที่มีเหตุผล	3. มีความสามารถในการจำแนก 4. มีความสามารถในการจัดกลุ่ม 5. มีความสามารถในการหาความสัมพันธ์ 6. มีความสามารถสร้างข้อสรุปที่มีเหตุผล

ตาราง 1 (ต่อ)

สมรรถภาพ	จุดประสงค์การเรียนรู้ ชั้นป. 1-2	จุดประสงค์การเรียนรู้ ชั้นป. 3-4	จุดประสงค์การเรียนรู้ชั้นป. 5-6
4. การแก้โจทย์ปัญหา	7. มีความสามารถในการนำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาตั้งเป็นโจทย์คณิตศาสตร์ 8. มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา	7. มีความสามารถในการนำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาตั้งเป็นโจทย์คณิตศาสตร์ 8. มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา	7. มีความสามารถในการนำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาตั้งเป็นโจทย์คณิตศาสตร์ 8. มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา
5. เจตคติต่อคณิตศาสตร์	9. มีความตั้งใจเรียนคณิตศาสตร์ 10. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนคณิตศาสตร์	9. พอใจที่จะเรียนคณิตศาสตร์ 10. พอใจที่จะทำงานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์	9. เพิ่มพูนความรู้ทางคณิตศาสตร์ 10. มีความรู้สึกมั่นใจในการใช้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย
6. การนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	11. มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน	11. มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจ และทักษะทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน	11. ใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน
7. ใช้คณิตศาสตร์ในวิชาอื่น	12. มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคณิตศาสตร์กับวิชาอื่น	12. มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและทักษะทางคณิตศาสตร์กับวิชาอื่น	12. ประยุกต์ความคิดและรูปแบบทางคณิตศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจและแก้ปัญหาในวิชาอื่น
8. ทักษะการปฏิบัติ	13. มีทักษะการปฏิบัติกิจกรรมทางคณิตศาสตร์	13. มีทักษะการปฏิบัติกิจกรรมทางคณิตศาสตร์	13. มีทักษะการปฏิบัติกิจกรรมทางคณิตศาสตร์

จากกรอบจุดประสงค์การเรียนรู้ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ นั้นมิได้มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถคิดคำนวณ เพื่อให้ได้คำตอบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ รู้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนมีความจำเป็นที่จะต้องทราบลักษณะความสำคัญของวิชา หลักการ ทฤษฎี วิธีการสอน ตลอดจนพฤติกรรมการณ์การเรียนการสอนที่ต้องใช้ในด้าน การเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งเทคนิคต่าง ๆ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างกรอบการออกแบบทางการประเมินผล

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

ความหมายของการประเมินตามสภาพจริง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539, หน้า 6) ได้สรุปถึงการประเมินผลตามสภาพจริงว่า เป็นกระบวนการสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่ผู้เรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อผู้เรียน การประเมินผลจากสภาพจริงจะไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้เป็นผู้ค้นพบและผู้ผลิตความรู้ ฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

ส. วาสนา ประवालพฤกษ์ (2539, หน้า 50) ได้สรุปถึงการประเมินผลตามสภาพจริงว่าเป็นการประเมินผลจากสภาพจริงเป็นการวัดโดยเน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้ แนวความคิดในวิชาต่าง ๆ ที่เรียน เพื่อนำมาแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะการคิดที่ซับซ้อน (Complex Thinking) มากกว่าที่จะถามความสามารถย่อย ๆ เป็นการวัดผู้เรียนโดยรวม ทั้งด้านความคิด เจตคติ และการกระทำไปพร้อม ๆ กัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539, หน้า 4-5) ได้สรุปถึงการประเมินผลตามสภาพจริงว่า เป็นการวัดและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน ที่อยู่บนพื้นฐานเหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวัน โดยยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญ มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน เน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็นทั้งในและนอกห้องเรียน มีผู้เกี่ยวข้องในการประเมินหลายฝ่ายและ

เกิดขึ้นได้ในทุกบริบทเท่าที่จะเป็นไปได้ การประเมินผลจากสภาพจริงเป็นการประเมินที่มีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ

อุทุมพร จามรมาน (2540, หน้า 2) ได้สรุปถึงการประเมินผลตามสภาพจริงว่า เป็นการวัดและประเมินกระบวนการทำงานของสมอง และจิตใจของผู้เรียนอย่างตรงไปตรงมาตามสิ่งที่เขาทำ โดยพยายามตอบคำถามว่า เขาทำอย่างไร และทำไมจึงทำเช่นนั้น การได้ข้อมูลว่า “เขาทำอย่างไร” และ “ทำไม” จะช่วยให้ผู้สอนได้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนของผู้เรียน และการสอนของผู้สอน ทำให้การเรียนการสอนมีความหมาย และทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ต่อไป

ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ (2541, หน้า 62) ได้สรุปถึงการประเมินผลตามสภาพจริงว่า เป็นการประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้า และพัฒนาการของผู้เรียนโดยวิธีการที่เป็นระบบ เป็นกระบวนการที่หลากหลาย ครอบคลุมการวัดผลทุกด้าน เป็นการประเมินผลรวม เพื่อใช้อธิบายความสามารถที่แท้จริง

เขียน ไชยสร (2541, หน้า 2) ได้สรุปถึงการประเมินผลตามสภาพจริงว่า เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมหลักฐาน ผลงาน รายงาน การปฏิบัติ ในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่เหมาะสม ครอบคลุมอย่างนุ่มนวล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินผลที่ได้เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

สมศักดิ์ ภู่วิภาคารวรรณ (2541, หน้า 3) ได้สรุปถึงการประเมินผลตามสภาพจริงว่า เป็นวิธีการประเมินที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรม และทักษะของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง จะเน้นการประเมินดังต่อไปนี้ 1) ประเมินภาคปฏิบัติ หรือการแสดงออก (Performance) 2) ประเมินกระบวนการเรียนรู้ (Process) 3) ประเมินผลผลิตที่ออกมา (Product) 4) แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) วิธีการประเมินตามสภาพจริงจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลและมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริง ใช้ วิธีการสังเกต การบันทึก การรวบรวม ข้อมูลจากผลงานในการประเมินนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินจะต้องไปด้วยกันเสมอจะแยกจากกันไม่ได้และจะต้องมีความสัมพันธ์กัน

จากความหมายของการประเมินผลจากสภาพจริงที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการประเมินผลจากสภาพจริงเป็นการประเมินผลที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการแสดงออกหลาย ๆ ด้านเพื่อนำไปแก้ปัญหา โดยใช้ทักษะกระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน ที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์ที่เป็นจริงในทุกบริบทเท่าที่จะเป็นไปได้

หลักในการประเมินตามสภาพจริง

ในการประเมินผลตามสภาพจริงนั้นจะต้องพิจารณาว่าจะประเมินอะไร อย่างไร และจะทำอย่างไรกับข้อมูลที่ได้ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539, หน้า 6) ได้สรุปถึงหลักการในการประเมินผลตามสภาพจริงดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดผลสัมฤทธิ์ โดยวิเคราะห์จากหลักสูตรกลาง หลักสูตรท้องถิ่น คู่มือการเรียน ฯลฯ
2. ทำความชัดเจนกับลักษณะ/ความหมายของผลสัมฤทธิ์เหล่านั้น
3. กำหนดแนวทางของงานที่จะต้องปฏิบัติคือ
  - 3.1 งานที่ทุกคนต้องทำ
  - 3.2 งานที่ทำตามความสนใจ
4. กำหนดรายละเอียดของงาน
5. กำหนดกรอบการประเมินผล (ทำแผนผังการประเมินผลที่แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา กับพฤติกรรมที่ต้องการประเมิน)
6. กำหนดวิธีการประเมินผลอาจใช้วิธีการต่อไปนี้
  - 6.1 การสังเกต
  - 6.2 การสัมภาษณ์
  - 6.3 การสอบถาม
  - 6.4 การตรวจงาน
  - 6.5 การบันทึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง
  - 6.6 การเยี่ยมบ้าน
  - 6.7 การศึกษารายกรณี
  - 6.8 การใช้ข้อสอบแบบเน้นการปฏิบัติจริง
  - 6.9 ระเบียบสะสม
  - 6.10 การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานดีเด่น
7. กำหนดตัวผู้ประเมิน (ควรมีใครบ้าง ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง)
8. กำหนดเกณฑ์การประเมิน

การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการประเมินตามสภาพจริง

เอกรินทร์ สีมหาศาล (ม.ป.ป.) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน วิเคราะห์จุดประสงค์กลุ่มวิชาหรือจุดประสงค์กลุ่มประสบการณ์เพื่อพิจารณาสมรรถภาพ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการจะวัด

2. วิเคราะห์สมรรถภาพที่ต้องการวัดในรายวิชาที่สอน โดยพิจารณาว่ามีสมรรถภาพใดบ้างที่สอดคล้องกับสมรรถภาพหลักของจุดประสงค์กลุ่มวิชา กลุ่มประสบการณ์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อนำไปกำหนดเป็นกรอบของการประเมิน

3. นำสมรรถภาพตามจุดเน้นที่ปรากฏในรายวิชามาสร้างประเด็น (Dimension) และคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน โดยกำหนดเป็นสมรรถภาพที่กว้างและครอบคลุมคุณลักษณะที่คาดหวังตามคำอธิบายรายวิชาที่สอน

4. นำจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชาที่สอนมาศึกษา และวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมหรือทักษะย่อยต่าง ๆ เพื่อกำหนดรวมเป็นความสามารถของผู้เรียนให้ตรงตามจุดเน้นหลักสูตร โดยเขียนในรูปแบบของสมรรถภาพหลัก เช่น นักเรียนมีความสามารถในการฟัง นักเรียนมีทักษะในการเขียนเรียงความ นักเรียนมีทักษะในการเขียนจดหมายที่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ นักเรียนมีทักษะในการพูดต่อหน้าประชาชน ฯลฯ

5. นำสมรรถภาพหลักที่กำหนดไว้ในข้อ 4 มาจำแนกเป็นสมรรถภาพย่อย หรือระบุพฤติกรรมและคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน

สมรรถภาพหลัก : นักเรียนมีความสามารถในการฟัง

สมรรถภาพย่อยที่ 1 : แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง ได้อย่างมีเหตุผล

สมรรถภาพย่อยที่ 2 : สรุปวัตถุประสงค์ของผู้พูดได้ตรงประเด็น

6. นำสมรรถภาพหลักและสมรรถภาพย่อยที่กำหนดไว้แล้วในข้อ 4-5 มาเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อการออกแบบเป็นภาระงาน (Tasks) ซึ่งนักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติ และแสดงความสามารถตามระดับพฤติกรรมที่กำหนดออกมาได้จริงตามกรอบการประเมิน เช่น

6.1 ตัวอย่างจุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของประเทศไทย

6.2 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อประชากรไทย

6.3 จุดประสงค์นำทาง

- 1) อธิบายลักษณะการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้
- 2) วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษได้
- 3) อธิบายปัญหาภัยธรรมชาติ และผลกระทบต่อมนุษย์ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้
- 4) อธิบายสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้

6.4 การปรับจุดประสงค์และพฤติกรรมรวมให้เป็นภาระงานที่ชัดเจน

- 1) นักเรียนค้นคว้าข้อมูลและทำรายงาน เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย
- 2) นักเรียนสำรวจปัญหาและเสนอวิธีแก้ไขเพื่อยุติปัญหา สิ่งแวดล้อมเป็นพิษที่เกิดขึ้นท้องถิ่น

7. วิเคราะห์สมรรถภาพหลัก สมรรถภาพย่อย จุดประสงค์การเรียนรู้ ระดับพฤติกรรม และรูปแบบ ภาระงาน (Tasks) หรือรูปแบบเครื่องมือวัด (Test Type) โดยบันทึกลงในตารางเพื่อประเมินความครอบคลุม และสมบูรณ์สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาที่สอน

ตัวอย่างตารางการวิเคราะห์สมรรถภาพ

สมรรถภาพหลัก	สมรรถภาพย่อย	จุดประสงค์การเรียนรู้	ระดับพฤติกรรม	ภาระงานหรือรูปแบบเครื่องมือ
ความสามารถในการฟัง	1) จับใจความสำคัญจากเรื่องที่ฟัง	- จับใจความสำคัญจากเรื่องที่ฟัง ได้ถูกต้อง	วิเคราะห์	อาจเป็นแบบทดสอบหรือการมอบหมายงานปฏิบัติหรือการใช้กิจกรรมอื่น ๆ
	2) แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากการฟัง	- แยกข้อเท็จจริงข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังได้ถูกต้อง	วิเคราะห์	
	3) ตีความจากเรื่องที่ฟัง	- ตีความจากเรื่องที่ฟังได้ถูกต้อง	วิเคราะห์	
	4) แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟัง	- แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังได้ถูกต้อง	วิเคราะห์	

8. นำภาระงาน (Tasks) ที่กำหนดตามตารางจำแนกในข้อ 7 มาสร้างเป็นใบงาน (Work Sheets) หรือโครงการงาน (Project Works)

8.1 ชื่องาน

8.2 จุดประสงค์ของงาน

8.3 กิจกรรม ขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยเขียนลำดับให้ชัดเจน

8.4 เครื่องมือการประเมิน เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบมาตราวัดอันดับคุณภาพ

แบบสังเกต ฯลฯ

8.5 ระบุสมรรถภาพที่ต้องการประเมิน

8.6 กำหนดเกณฑ์การประเมิน (Scoring Rubrics) ซึ่งอาจให้คะแนนแบบภาพรวม (Holistic) หรือให้คะแนนแยกรายละเอียด (Analytic) ตามประเด็นของงานที่แยกคุณภาพ

9. การสรุปผลการปฏิบัติ (Process) และการประเมินอันดับคุณภาพของผลงาน (Product)

9.1 สรุปผลเป็นเกรด (Grade)

9.2 ประเมินตามระดับพฤติกรรมหรือคุณลักษณะเพื่อนำผลไปพัฒนาคุณลักษณะที่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ให้ก้าวหน้าต่อไป

การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ความเป็นมาของ PORTFOLIO

บรูซ ซีริมหาสาร (2541, หน้า 6-7) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของ PORTFOLIO ว่ามีรากฐานมาจากคติความเชื่อที่ว่า “ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน” โดยมีต้นกำเนิดมาจากวงการศิลปะเหล่าศิลปินทั้งหลายจะสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง อย่างต่อเนื่องในระยะเวลาอันสมควร อาจจะเป็น 1 ปี หรือ 2 ปี เมื่อได้ผลงานที่มากพอ จะคัดเลือกเฉพาะผลงานดีเด่นจำนวนหนึ่ง มาจัดนิทรรศการหอศิลป์ เพื่อให้ผู้อื่นได้ชื่นชมความงามของผลงานนั้น และได้รับรู้ถึงความสามารถอันเป็นอัจฉริยะของตน ดังนั้นในการเรียนการสอนวิชาศิลปะของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรได้ ต้องสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้มีคุณภาพและปริมาณที่มากพอ และนำผลงานนั้นมาจัดแสดงให้คนดู เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น และบุคคลทั่วไป เรียกว่า การทำศิลปนิพนธ์ จึงจะสำเร็จการศึกษาได้ ส่วนในวงการโฆษณา นักโฆษณามีอาชีพจะนำภาพถ่ายที่ดีของตน มาเก็บใส่ไว้ในแฟ้มกระเป๋าหนังสือดำ เรียกว่า PORTFOLIO หรือ BLACK FOLDER (ดังนั้น PORTFOLIO ในความหมายทั่วไป จึงหมายถึง กระเป๋าหนังสือดำ) แล้วนำเสนอให้ผู้ว่าจ้างดูว่า ตนเองมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ก่อนที่จะว่าจ้างให้ทำงาน ดังนั้น PORTFOLIO จึงคล้ายกับ CATALOG ที่แสดงตัวอย่างสินค้าเพื่อให้ลูกค้าได้เลือกชมก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ PORTFOLIO จึงเป็นหลักฐานที่ยืนยันถึงความสามารถของบุคคล ดีกว่าการพูดอวดอ้างสรรพคุณให้ฟัง หรือดีกว่าการนำปริญญาบัตรมาให้ดู เพราะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่สามารถมองเห็นได้ตามความเป็นจริง

การนำ PORTFOLIO มาใช้ในการเรียนการสอน

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2541, หน้า 7) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง PORTFOLIO ว่าได้เริ่มนำมาใช้ในการเรียนการสอน ในปี ค.ศ. 1988 ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย เริ่มใช้การประเมินผลการเรียนด้วยแฟ้มสะสมงานของนักเรียน โดยเฉพาะในรัฐเวอร์มอนต์ (Vermont) ของสหรัฐอเมริกาได้ใช้วิธีการนี้ ประเมินผลการเรียนของวิชาคณิตศาสตร์อย่างเป็นทางการทั่วทั้งรัฐ แทนการใช้แบบทดสอบ และจากผลการวิจัยซึ่งได้สอบถามความคิดของครู ต่างมีความเห็นว่า เป็นวิธีการประเมินผลที่ดีกว่าการใช้แบบทดสอบ เพราะสามารถตรวจสอบความรู้ความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน ส่วนในประเทศอังกฤษ มีระเบียบเป็นกฎหมาย ให้นักเรียนทุกคนต้องทำแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งไม่ได้เรียกว่า PORTFOLIO อย่างสหรัฐอเมริกา แต่ใช้คำว่า “Record of Achievement” ในภาษาไทยเรียกว่า “ระเบียบสัมฤทธิ์” โดยกำหนดให้มีส่วนประกอบเป็นแบบเดียวกันทั้งประเทศ สำหรับในประเทศไทยนั้น โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากองค์การสหประชาชาติ (UN) ให้ดำเนินงานระหว่าง ปี พ.ศ. 2537-2540 ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำ PORTFOLIO นี้ ไปใช้ทดลองกับนักเรียนในจังหวัดกระบี่ จำนวน 10 โรงเรียน เมื่อปี พ.ศ. 2538 และเริ่มได้รับความแพร่หลายในเวลาต่อมา เนื่องจากเป็นหลักฐานที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งดีกว่าการวัดผลด้วยแบบทดสอบความรู้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้นโยบายปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้บรรลุถึงความเป็นเลิศทางการศึกษาภายในปี พ.ศ. 2550 โดยเน้นการปฏิรูป 4 ด้าน คือ

1. การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา
2. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
4. การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา

ความหมายของแฟ้มสะสมงาน

จิราภรณ์ ศิริทวี (2540, หน้า 33) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงานว่า คือสิ่งที่ใช้สะสมงานของนักเรียนอย่างมีจุดประสงค์ อาจเป็นแฟ้ม กล้อง แผ่นดิสก์ อัลบั้ม ฯลฯ ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ในเรื่องนั้น ๆ หรือหลาย ๆ เรื่อง การสะสมนั้น นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์การเลือก เกณฑ์การตัดสิน ความสามารถ คุณสมบัติ หลักฐานการสะท้อนตนเอง

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540, หน้า 14) ได้สรุปความหมายของแฟ้มสะสมงานไว้ว่า แฟ้มสะสมงานก็คือ สิ่งที่จะต้องประกอบไปด้วย 3 ส่วนดังต่อไปนี้

1. การสะสม (Collecting) หมายถึง การเก็บสะสมผลงาน หรือหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ผู้ปกครอง แฟ้มสะสมงานตลอดภาคเรียนนั้น ๆ
2. การจัดระบบข้อมูล (Organizing) หลักฐานต่าง ๆ ในแฟ้มสะสมงานประกอบด้วยกระบวนการย่อย ๆ คือการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน การให้ข้อเสนอแนะหรือเกณฑ์ในการเลือกผลงานและเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่า
3. การมีสิ่งสะท้อนถึงตัวนักเรียน (Evidence of Self-reflection)

สุนันท์ สลโกสุม (2541, หน้า 56) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงานไว้ว่า เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงาน ผลงานของนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีจุดหมายที่ชัดเจน ทำให้เห็นสภาพของนักเรียน ทั้งความสามารถในการสร้างผลงาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถพัฒนาให้เป็นผลงานที่มีคุณค่า แฟ้มสะสมงานจึงทำหน้าที่เป็นสื่อที่แสดงถึงศักยภาพและสะท้อนถึงความคิดของผู้เรียน

ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ (2541, หน้า 58) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงาน คือ เทคนิควิธีหรือเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลงานต่าง ๆ ของผู้เรียนซึ่งแสดงถึงความรู้ความสามารถทั้งทาง ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ผลงานทั้งหมดนี้สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลเพื่อแสดงความก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี

ส. วาสนา ประवालพุกษ์ (2541, หน้า 6) ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงาน คือ เอกสารรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างสภาพการณ์ในชั้นเรียน ที่จะนำประเมินว่าการประเมินการสอนในวิชานั้น ๆ เป็นอย่างไร โดยใช้ร่องรอยของการปฏิบัติงานในชั้นเรียนเป็นหลักฐานของการประเมิน การตรวจสอบจากแฟ้มสะสมงาน จะสะท้อนให้เห็นสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริงในชั้นเรียน ทั้งนี้

แฟ้มสะสมงาน จะต้องเป็นการประเมินหลักฐานข้อเท็จจริงจากการสุ่มตัวอย่างของสภาพการณ์ในชั้นเรียนให้ครอบคลุมทุกกิจกรรมต่าง ๆ

เขียน ไชยศรี และเสริมศรี ไชยศรี (2541, หน้า 3) ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงานไว้ว่าเป็นการเก็บผลงานและรายงานการปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถหรือสมรรถภาพพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงพัฒนา ตลอดจนความสัมฤทธิ์ผลตามความประสงค์

สุพล วังสินธ์ (2542, หน้า 64) ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงานว่า แฟ้มสะสมงานว่า คือ การสะสมงานอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อแสดงถึงผลงานความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนใน ส่วนหนึ่ง หรือหลายส่วนของการเรียนรู้ในวิชา การรวบรวมผลงานต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์การคัดเลือกและเกณฑ์การให้คะแนน รวมทั้งเป็นหลักฐานที่สะท้อนการประเมินตนเอง

โกวิท ประวาลพุกษ์ (ม.ป.ป., หน้า 1) ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงาน คือ

1. เป็นเอกสารรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงาน หรือผลการทำงานของเจ้าของ Portfolio นั้น แล้วจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ อาจจะเป็นแฟ้ม เป็นกล่อง เป็นกระเป๋า Portfolio เป็นภาพสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน จุดประสงค์ของการจัดทำแฟ้มสะสมงาน จึงเป็นไปเพื่อนำเสนอผลงาน ที่สอดคล้องตามสภาพความเป็นจริง หรืออย่างเป็นธรรมชาติ
2. เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงาน เพื่อประเมินความสำเร็จของผู้เรียน ที่สูงกว่าเก็บคะแนน เพราะเป็นการนำความรู้มาใช้ในการสร้างงาน หรือแก้ปัญหาจนได้ชิ้นงาน
3. เป็นการประเมินทั้งที่เป็นการประเมินผลย่อย และการประเมินผลปลายปี ที่คำนึงถึงการทำงาน (กระบวนการทำงาน) และผลงาน

จากความหมายและแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมานั้น พอสรุปได้ว่า แฟ้มสะสมงาน คือ ผลงานของนักเรียนที่มีการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถในการสร้างผลงาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สามารถพัฒนาออกมาเป็นผลงานตามความสามารถที่แท้จริง

ประเภทของแฟ้มสะสมงาน

นักการศึกษาได้จำแนกแฟ้มสะสมงานไว้หลายชนิดและหลายระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539, หน้า 18) ได้แบ่งประเภทของแฟ้มสะสมงานไว้ 3 ประเภท

1. แฟ้มสะสมงานส่วนบุคคล

1.1 แฟ้มสะสมงานรวม(แสดงเรื่องราวของตนเอง)

1.2 แฟ้มสะสมงานชิ้นที่ดีที่สุด (ชิ้นงานที่มีคุณภาพและเป็นตัวแทนพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนา)

2. แฟ้มสะสมงานทางวิชาการ

2.1 แฟ้มสะสมงานเพื่อการให้ระดับคะแนน (อาจให้คะแนนทุกชิ้น บางชิ้นหรือทั้งแฟ้ม)

2.2 แฟ้มสะสมงานแบบบูรณาการ (รวมหลายวิชา หรือแสดงความสามารถทางสติปัญญาหลายด้าน เพื่อทำให้มองเห็นภาพรวมทั้งหมดของตัวนักเรียน)

2.3 แฟ้มสะสมงานกลุ่มหรือชั้นเรียน (นำความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละคนมาร่วมสร้างสรรค์งานในกลุ่ม)

2.4 แฟ้มสะสมหลายชั้นเรียน (เช่น แฟ้ม 3 ปี เพื่อดูการเจริญเติบโตความก้าวหน้า)

2.5 แฟ้มสะสมงานของโรงเรียน (รวมกิจกรรมของโรงเรียน ครู นักเรียน ฯลฯ เพื่อแสดงต่อชุมชน

2.6 แฟ้มสะสมงานของจังหวัด

3. แฟ้มสะสมงานเชิงวิชาชีพ

3.1 แฟ้มสะสมงานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสมัครเข้าเรียน ในมหาวิทยาลัย หรือสมัครงาน (นิยมใช้ในต่างประเทศ)

3.2 แฟ้มสะสมงานครู/ผู้บริหาร

ชาลววิทย์ เทียมบุญประเสริฐ (2541, หน้า 66-67) ได้แบ่งประเภทของแฟ้มสะสมงานได้ 3 ประเภท คือ

1. แบ่งโดยใช้ลักษณะของงานเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

1.1 แฟ้มสะสมงานส่วนบุคคล (Personal Portfolio) เป็นแฟ้มส่วนตัวของบุคคลที่ใช้เก็บรายละเอียดต่าง ๆ ของตนเอง เป็นข้อมูลเฉพาะของแต่ละคน เช่น ประวัติ การทำงาน ผลงานต่าง ๆ ความสนใจ เป็นต้น ถ้าเป็นแฟ้มสะสมงานของนักเรียน ก็จะมุ่งเน้นถึงผลงานต่าง ๆ ที่นักเรียนได้

คัดเลือกเก็บเอาไว้เพื่อแสดงความสามารถของตนเอง อาจจะเป็นแบบฝึกหัด การทดลอง การเขียน การแสดงออก การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผลงานที่นักเรียนชื่นชอบ ความภาคภูมิใจ ความสนใจ ความมุ่งมั่น เป็นต้น

1.2 แฟ้มสะสมผลงานวิชาการ (Academic Portfolio) เป็นแฟ้มที่ใช้เก็บรวบรวมผลงานทางวิชาการ มุ่งเน้นเฉพาะการเรียนการสอน เป็นแฟ้มที่จัดทำขึ้นสำหรับผู้เรียน บางครั้งเรียกว่า แฟ้มสะสมงานผลงานของนักเรียน (Student Portfolio) แฟ้มนี้จะเก็บสะสมผลงานที่เกิดจากการเรียนของนักเรียน โดยที่นักเรียนเป็นผู้คัดเลือกผลงาน ผลงานนี้ใช้ประกอบในการประเมินผลการเรียนระหว่างภาค และการประเมินผลปลายภาคได้เป็นอย่างดี

1.3 แฟ้มสะสมผลงานวิชาชีพ (Professional Portfolio) เป็นแฟ้มที่ใช้เก็บรวบรวมงานด้านอาชีพ การทำงานของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น แฟ้มสะสมผลงานของพนักงาน แฟ้มการบริหาร แฟ้มปฏิบัติงาน แฟ้มคัดเลือกบุคลากร แฟ้มความคิดความชอบ เป็นต้น

2. แบ่งโดยใช้ระยะเวลาเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

2.1 แฟ้มสะสมผลงานระยะสั้น เป็นแฟ้มที่จัดทำขึ้นเพื่อคัดเลือกผลงานไว้ประเมินในระยะสั้น ๆ อาจจะเป็น 2-3 สัปดาห์ หรือ 1 เดือน แฟ้มที่จัดทำอาจเป็นแฟ้มเชิงวิชาการ หรือ แฟ้มการทำงาน

2.2 แฟ้มสะสมผลงานระยะยาว เป็นแฟ้มที่จัดทำขึ้นเพื่อคัดเลือกผลงานไว้ประเมินผลงานเช่นกัน แต่เป็นการประเมินในระยะยาว อาจจะเป็นตลอดเทอมหรือตลอดปีการศึกษาก็ได้ เป็นการประเมินผลรวมเพื่อการตัดสินใจ

3. แบ่งโดยใช้จำนวนผู้ร่วมงานเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

3.1 แฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล เป็นแฟ้มที่จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมผลงานส่วนตัวเป็นรายบุคคลอาจจะเป็นแฟ้มระยะสั้นหรือระยะยาวก็ได้

3.2 แฟ้มสะสมผลงานกลุ่ม เป็นแฟ้มที่จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมผลงานเป็นกลุ่ม เนื่องจากบางครั้งงานบางชนิดต้องทำเป็นทีม แบ่งกลุ่มทำงาน จึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลงานเป็นกลุ่มจากแฟ้มที่รวบรวมไว้

นอกจากนี้ยังอาจจะแบ่งประเภทของแฟ้มสะสมงานตามลักษณะวิชาก็ได้ เช่น แฟ้มสะสมงานวิชาคณิตศาสตร์ แฟ้มสะสมงานกลุ่มประสบการณ์ชีวิต แฟ้มสะสมงานโครงการวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

สมศักดิ์ ภู่วิภาคารวรรณ (2541, หน้า 17-18) กล่าวถึงประเภทของแฟ้มสะสมงานมีหลายรูปแบบและได้นำเสนอไว้ 2 ประเภท คือ

1. แฟ้มสะสมงานชนิดก้าวหน้า (Progress Portfolio) แฟ้มสะสมงานชนิดนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยที่การประเมินความก้าวหน้า หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งที่นักเรียนทำได้ตอนเริ่มต้นกับปัจจุบัน แม้ว่านักเรียนจะก้าวหน้าสูงสุด อาจไม่ได้หมายความว่านักเรียนพร้อมที่จะเรียนในระดับที่สูงขึ้น แต่หมายถึง นักเรียนได้แสดงให้เห็นถึง ความก้าวหน้าของนักเรียนในการเรียนการสอนนั้น ๆ

2. แฟ้มสะสมงานชนิดรอบรู้ตามเกณฑ์ (Mastery Portfolio) มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนมีความสามารถถึงเกณฑ์ที่แสดงว่ารอบรู้แล้ว

จะเห็นได้ว่าแฟ้มสะสมงานมีได้หลายชนิด หลายลักษณะ ดังนั้นการจัดให้มีก็เพิ่มขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การใช้ประโยชน์จากแฟ้มสะสมงาน และขึ้นอยู่กับสถานที่ว่าเอื้อต่อการจัดในลักษณะใดเป็นอย่างไร แต่อย่างน้อยที่สุดในห้องเรียนควรมีแฟ้มสะสมงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล

กระบวนการทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

แฟ้มสะสมงานของนักเรียนจะเป็นแฟ้มสะสมงานที่สมบูรณ์มีความหมาย มีคุณค่า เมื่อมีการจัดกระทำอย่างเป็นระบบหรือกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน ในการทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียน ซึ่งคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539, หน้า 196-200) กำหนดกระบวนการที่จำเป็น 10 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน

การกำหนดจุดประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน เป็นการพิจารณาว่าจะใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อการประเมินอะไร เช่น ใช้ในการประเมินความพร้อมในการเรียนของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนระดับประถมศึกษานั้น อาจกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินระหว่างภาค หรือการประเมินปลายภาค หรือปลายปีก็ได้

2. เก็บรวบรวมงานหรือหลักฐาน

เมื่อเริ่มต้นภาคเรียน ครูจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ ในการนี้ครูจะต้องตกลงร่วมกันกับนักเรียนเกี่ยวกับรายละเอียดการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานดังต่อไปนี้

2.1 มีวัตถุประสงค์อะไรบ้างที่จะใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

2.2 นักเรียนจะเสนองานหรือหลักฐานใดบ้าง และงานหรือหลักฐานนั้น ๆ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อการประเมินวัตถุประสงค์ใด ทั้งเนื้องานหรือหลักฐานหนึ่งชิ้นอาจใช้ประเมินได้หลายวัตถุประสงค์

2.3 งานหรือหลักฐานที่เก็บรวบรวมไว้นั้นจะเก็บไว้ที่ใด เช่น จัดใส่แฟ้ม ใส่ซอง ตู้ ชั้นวางของ เป็นต้น

2.4 จะจัดระเบียบในการจัดเก็บงานหรือหลักฐานอย่างไร เช่น แยกตามวัตถุประสงค์ประเภทงาน เป็นต้น

2.5 แผนหรือระยะเวลาในการจัดเก็บ คัดเลือก ตลอดจนขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

งานหรือหลักฐานที่รวบรวมไว้นั้นจะต้องเป็นสิ่งที่สามารถจัดเก็บได้ ซึ่งมีหลายลักษณะ เช่น งานเขียนต่าง ๆ เทปบันทึกเสียง กระดาษสอบ แบบสังเกต แผ่นคิส์คอมพิวเตอร์ ภาพถ่าย เป็นต้น

ในขั้นตอนนี้ นักเรียนเก็บงานหรือหลักฐานทุกอย่าง โดยก่อนที่จะเก็บ ควรทำการประเมินผลงานหรือหลักฐานทุกอย่างนั้นก่อน กรณีพบข้อบกพร่องก็ควรทำการแก้ไขปรับปรุง

3. คัดเลือกงานหรือหลักฐาน

หลังการเก็บรวบรวมงานหรือหลักฐานต่าง ๆ ในระยะหนึ่ง ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการคัดเลือกงานหรือหลักฐานที่แสดงถึงความสามารถของนักเรียน ตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยที่งานหรือหลักฐานที่คัดเลือกมานั้นต้องเป็นชิ้นงานที่ดีที่สุด ครอบคลุมเนื้อหา วัตถุประสงค์ ซึ่งปกติแล้วควรทำการตกลงวางแผนกัน ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมงานก่อนที่จะคัดเลือกงานหรือหลักฐานประเภทใดบ้าง จำนวนเท่าไร ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถอธิบายความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนให้ถูกต้องมากที่สุด โดยหลักการแล้วผู้ที่คัดเลือกงานหรือหลักฐานควรเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการประเมินและในการประเมินตามจุดประสงค์การเรียนรู้ นั้น นักเรียนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการประเมินโดยตรง ดังนั้นนักเรียนจึงควรเป็นผู้ที่คัดเลือกงานด้วยตนเอง

ทั้งนี้การคัดเลือกงานหรือหลักฐาน ควรกระทำหลังจากที่มีงานไม่น้อยกว่า 4-5 ชิ้น หรือหลังจากเรียนไปแล้วประมาณ 1 เดือน ในการคัดเลือกงาน ในภาคเรียนหนึ่ง ๆ อาจคัดเลือกงานประมาณ 2-4 ครั้ง โดยในการเลือกครั้งแรก เป็นการเลือกงานที่ดีที่สุดที่มีอยู่มาเก็บไว้ในที่เก็บอีกทีหนึ่ง หรือใส่แฟ้มหนึ่ง หลังจากการคัดเลือกครั้งแรกประมาณ 1 เดือน หรือมีชิ้นงานเพิ่มขึ้น 4-5 ชิ้น

นักเรียนสามารถทบทวนดูว่างานหรือหลักฐานที่เลือกไว้กับผลงานใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้นมานั้น ชื่นใจเป็น
 ชั้นที่ดีที่สุด ก็ทำการเลือกมาเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานที่คัดเลือกแล้ว

4. จักระบบของแฟ้มสะสมงาน

ขั้นตอนการจัดระบบแฟ้มสะสมงาน เป็นการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ในแฟ้มสะสมงาน
 ให้เป็นระเบียบ มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี

องค์ประกอบสำคัญของแฟ้มสะสมงานมีดังต่อไปนี้

4.1 ส่วนนำ ประกอบด้วย ปก ข้อมูลส่วนตัวนักเรียน สารบัญ

4.2 ส่วนเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน เป็นส่วนที่รวบรวมงานหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้
 เลือกไว้ในแฟ้มสะสมงาน การจัดระบบส่วนนี้ อาจจัดจำแนกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ หรือลักษณะ
 ธรรมชาติของงานได้

4.3 ส่วนข้อมูลเพิ่มเติม เช่น แผนการสะสมงาน แผนการนำเสนอแฟ้มสะสมงาน ข้อมูล
 คะแนนการทดสอบ หรือแบบสังเกตต่าง ๆ เป็นต้น

ในการจัดระบบแฟ้มสะสมงาน นักเรียนจะมีโอกาสนำเสนอความคิดสร้างสรรค์
 ตลอดจนสะท้อนบุคลิกภาพของคนออกมาอย่างเต็มที่ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ออกแบบตกแต่ง
 ปก จัดวางหน้ากระดาษ และองค์ประกอบต่าง ๆ โดยอิสระ

5. สะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่องานหรือหลักฐาน

การสะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงานหรือหลักฐาน เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจาก
 การคัดเลือกชิ้นงาน ในกรณีนี้นักเรียนจะได้คิดย้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหรือการเรียนของตนเอง
 ซึ่งนักเรียนจะได้ใช้ความคิดระดับสูงในการมองผลงานของตน นักเรียนจะได้มีโอกาสประเมินผลงาน
 ของตนเองอย่างไม่เป็นทางการในขั้นตอนนี้

ในการสะท้อนความคิดเห็นนั้น ควรเริ่มต้นโดยการให้นักเรียนตอบคำถามของครูในใจหรือ
 โดยการพูด ต่อจากนั้นจึงให้เขียนสะท้อนความคิดเห็นออกมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- เหตุผลที่เลือกงานชิ้นนี้ คือ .....

- สิ่งที่น่าประทับใจที่สุดของงานชิ้นนี้ คือ .....

๑๗๑

เทคนิคในการพัฒนาความสามารถด้านการสะท้อนความคิดเห็นคือ การฝึกให้นักเรียน
 คิด/จินตนาการถึงภาพของงานที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ และการให้นักเรียนพิจารณาว่า สิ่งที่เลือกมานั้น
 เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนหรือไม่

ควรให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สึกร่องานหรือหลักฐานทุกชิ้น กรณีที่ผลงานเป็นกระดาษ อาจให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นที่มุมใดมุมหนึ่งของกระดาษหรืออาจใช้ด้านหลังของกระดาษนั้นก็ได้อีก

6. ตรวจสอบความสามารถของตนเอง

การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตรวจสอบความสามารถของตนเองเกี่ยวกับผลงานและความสามารถ ตลอดจนคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น นิสัยการทำงาน ทักษะการทำงาน ทักษะทางสังคม และความสามารถในการจัดการ สิ่งที่ต้องตรวจสอบในขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้และคุณลักษณะส่วนตัวของนักเรียน

วิธีการตรวจสอบความสามารถของตนเอง ควรพิจารณาตามเกณฑ์ย่อย ๆ ซึ่งกำหนดขึ้นมา เช่น เรื่องนิสัยในการทำงาน อาจกำหนดเกณฑ์ย่อยในเรื่องการทำงานเสร็จทันเวลา การขอความช่วยเหลือเมื่อมีความจำเป็น เป็นต้น

การตรวจสอบความสามารถของตนเองอีกลักษณะหนึ่ง คือ การวิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อยในการทำงานหรือเกี่ยวกับผลงานของตนเอง ว่าเดิมนักเรียนเขียนไม่เป็นระเบียบ ไม่สวยงาม ซึ่งเป็นจุดด้อย แต่ในปัจจุบันมีจุดเด่น กล่าวคือ เขียนได้ดีมาก เป็นต้น

7. ประเมินผลงานหรือหลักฐาน

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ทั้งการประเมินระหว่างภาคและการประเมินปลายภาค/ปลายปี เพราะเป็นการตีค่า สรุปถึงคุณภาพหรือความสามารถของนักเรียน

การประเมินระหว่างภาคเรียนหรือการประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 นั้นควรเริ่มต้นจากการวิเคราะห์เกณฑ์การประเมินย่อย ๆ ของแต่ละจุดประสงค์ เช่น จุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 วิชาภาษาไทย ป. 5-6 ระบุว่า “คัดลายมือถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงาม” อาจกำหนดเกณฑ์การประเมินย่อย ๆ เช่น เขียนถูกต้อง เขียนสวยงาม ไม่มีรอยลบสกปรก จัดระเบียบตัวอักษรได้ดี เขียนเสร็จทันเวลาที่กำหนดให้ เป็นต้น ต่อจากนั้นจึงทำการประเมินงานเขียนของนักเรียนตามเกณฑ์ย่อย เพื่อตัดสินการผ่านจุดประสงค์ดังกล่าว

ส่วนการประเมินปลายภาค/ปลายปีนั้น อาจใช้แฟ้มสะสมงานช่วยประเมินวัตถุประสงค์ภาคปฏิบัติและด้านจิตพิสัยเป็นหลัก ในกรณีนี้นักเรียนและครูควรตกลงกันตั้งแต่ต้นภาคเรียนว่าจะใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินเรื่องใด งานหรือหลักฐานที่นักเรียนจะนำเสนอในช่วงปลายภาค/ปลายปีมีอะไรบ้าง ตลอดจนแนวทางการจัดเก็บ การคัดเลือก และการประเมินผล

ในขั้นตอนนี้ ควรมีการประเมินเพิ่มสะสมงานโดยรวมด้วย ทั้งรูปแบบ การจัดระบบ เนื้อหาและรายละเอียดต่าง ๆ ของแฟ้ม

8. แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับงานหรือหลักฐาน

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากเพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองและครูคนอื่น ๆ

วิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับงานหรือหลักฐานต่าง ๆ นั้นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การสนทนาตัวต่อตัวระหว่างนักเรียนกับผู้เกี่ยวข้อง การส่งเพิ่มสะสมงานให้ผู้เกี่ยวข้องเสนอแนะและการจัดประชุมพิจารณาเพิ่มสะสมงานงานนักเรียน เป็นต้น

ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะต้องเตรียมคำถามสำคัญไว้ถามผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด เช่น ให้สะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงานว่าจะปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไร

9. ปรับเปลี่ยนงานหรือหลักฐาน

เนื่องจากการประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงาน ต้องการให้นักเรียนแสดงผลงานหรือหลักฐานที่ดีที่สุดในการแสดงความสามารถของตน ดังนั้นหลังจากการเลือกชิ้นงานผ่านไประยะหนึ่ง และนักเรียนได้สร้างผลงานเพิ่มเติม จึงควรให้นักเรียนได้มีโอกาสปรับเปลี่ยนงานหรือหลักฐาน โดยการเลือกชิ้นงานที่ดีกว่าเดิมมาเก็บไว้ในเพิ่มสะสมงาน

การปรับเปลี่ยนผลงานหรือหลักฐานในเพิ่มสะสมงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เพิ่มสะสมงานมีชิ้นงานที่ดี ที่ทันสมัย และน่าสนใจ

ครูและนักเรียนควรปรับปรุงชิ้นงานตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น พิจารณาปรับเปลี่ยนหลังจากงานที่มีงานใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น 4-5 ชิ้น หรือผ่านไป 3-4 สัปดาห์ เป็นต้น

10. จัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจและชื่นชมในผลงาน หรือความสามารถของตนเอง

การจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน เป็นการนำเสนอเพิ่มสะสมงานของนักเรียนทุกคนมาแนะนำร่วมกัน และเปิดโอกาสให้นักเรียนทั่วไป ครู และผู้ปกครองนักเรียน ได้มาชื่นชมความสำเร็จของนักเรียน โดยเฉพาะการเชิญผู้ปกครองมาร่วมงานนั้น จัดเป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดียิ่งระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ทั้ง 10 ขั้นตอน เป็นกระบวนการของการประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงานที่สมบูรณ์ แต่โครงการทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่ (2540, หน้า 97-98) และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539, หน้า 2) กล่าวไว้อย่างสอดคล้องว่ามีขั้นตอน 10 ขั้นตอน หากแต่ครูสอนสามารถกระทำได้หลายทางเลือกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และความเหมาะสมของระดับชั้นเรียน เวลา และวิธีสอน ซึ่งสามารถแบ่งได้หลายระดับ คือ

แนวทางที่ 1 ระดับขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนที่จำเป็น คือ

- 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) การคัดเลือกชิ้นงานหรือหลักฐาน
- 3) การแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน
- 4) การประเมินผลงาน

แนวทางที่ 2 ระดับกลาง หรือระดับที่ใช้โดยทั่วไป มี 7 ขั้นตอน

- 1) การวางแผนจัดทำเพิ่มสะสมงาน
- 2) การเก็บรวบรวมผลงาน / ชิ้นงาน
- 3) การคัดเลือกชิ้นงานหรือหลักฐาน
- 4) การแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน
- 5) การประเมินผลงาน
- 6) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน
- 7) การจัดนิทรรศการและแสดงผลงานของนักเรียน

แนวทางที่ 3 ระดับสมบูรณ์ มี 10 ขั้นตอน คือ

- 1) การวางแผนจัดทำเพิ่มสะสมงาน
- 2) การเก็บรวบรวมผลงาน / ชิ้นงาน
- 3) การคัดเลือกชิ้นงานหรือหลักฐาน
- 4) การจัดระบบของเพิ่มสะสมงาน
- 5) การแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน
- 6) การตรวจสอบความสามารถของตนเอง
- 7) การประเมินค่าของเพิ่มสะสมงาน
- 8) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- 9) การปรับเปลี่ยนผลงาน

10) การจัดนิทรรศการผลงานของนักเรียน

ความหมายของการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมวิชาการ (2539, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่า การใช้แฟ้มสะสมงานจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านภาษา การเรียนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ อย่างมีความหมาย รวมถึงการเกิดความร่วมมือในการเรียนรู้และบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินจากสภาพจริง เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2541, หน้า 62) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่าเป็นการประเมินตัวอย่างของผลงานนักเรียน โดยที่ผลงานนั้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในการเก็บรวบรวมผลงานจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนในการคัดเลือกเนื้อหา กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผลงาน กำหนดเกณฑ์ในการตัดสินและการให้เด็กแสดงความรู้สึกต่อผลงาน

ชาวลิต โพธิ์นคร (2541, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่าเป็นกระบวนการประเมินความรู้ความสามารถหรือการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผลงานหรือหลักฐานที่เก็บสะสมไว้อย่างมีเป้าหมาย และเป็นระบบซึ่งมีลักษณะสำคัญสรุปดังนี้ 1) ใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งในการตัดสินความก้าวหน้า และผลสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน 2) มีการเชื่อมโยงข้อมูล ประสานสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของบุคคล 3 ฝ่าย คือ ครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง 3) เน้นให้ผู้เรียนสะท้อนตนเองและประเมินตนเอง 4) การประเมินผลสัมพันธ์กับการเรียนการสอน

ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ (2541, หน้า 62) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่าเป็นวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่อาศัยเทคนิควิธีจากแฟ้มสะสมงานเพื่อรวบรวมผลงานต่าง ๆ ของผู้เรียนเข้าด้วยกัน และตัดสินผล ลงสรุปเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการเปลี่ยนแปลง ความพยายาม ความสนใจ เจตคติและการปฏิบัติแล้วส่งผลย้อนกลับไปยังผู้เรียนผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง รู้ลึกถึงความสามารถศักยภาพและความก้าวหน้าของตนเอง เพื่อใช้อธิบายความสามารถที่แท้จริง

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2541, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่าเป็นวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างเต็มที่ กล่าวคือ นักเรียนต้องยึดกระบวนการ 2 ขั้นตอน คือ 1) นักเรียนแต่ละคนเก็บรวบรวม

ผลงาน บันทึก และผลการประเมินต่าง ๆ ไว้ในแฟ้มรวมผลงาน 2) นักเรียนแต่ละคนจัดและคัดเลือกผลงานจากแฟ้มรวมผลงานเพื่อจัดทำแฟ้มสะสมงาน ซึ่งแฟ้มสะสมงานนี้จะเป็นเอกสารที่ระบุให้ทราบว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรไปแล้วบ้าง ในชั้นเรียนและในชีวิตประจำวัน และนักเรียนได้ทำอะไรสำเร็จลงแล้วบ้างระหว่างการเรียนการสอนในรายวิชานั้น

สมนึก นนธิจันทร์ (2542, หน้า 101) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่า เป็นการประเมินที่สามารถกระทำได้ทั้งประเมินผลย่อย (Formative) เพื่อพัฒนาผู้เรียนและสามารถประเมินได้ทั้งผลรวม (Summative) ได้ด้วย ข้อที่ครูผู้ประเมินพึงระวัง คือ การประเมินดังกล่าวมีทั้งการประเมินดูความก้าวหน้า หาข้อดี เป็นการประเมินเชิงบวกและค้นหาสิ่งที่ต้องการให้ความช่วยเหลือปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของเขา และบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ให้สูงสุด ตามความต้องการของผู้เรียนตามหลักสูตรและความคาดหวังของสังคม

เอกรินทร์ สีมหาศาล (ม.ป.ป., หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่า เป็นวิธีการประเมินที่ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมชั้นเรียนและครูผู้สอนวิชาอื่น ต่างมีโอกาสและมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียน เป็นผู้ประเมินตนเองก่อนเพื่อกำหนดเป้าหมาย ความถนัด ความสามารถ และความสนใจตามเกณฑ์มาตรฐานของตนเองเป็นศูนย์กลาง

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นการวัดและประเมินผลวิธีการหนึ่ง ในการประเมินสภาพจริงของผู้เรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและสร้างเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนอย่างมีจุดประสงค์ ผลงาน เอกสาร หลักฐานนั้น ๆ จะแสดงถึงความพยายาม ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในเรื่องหนึ่ง ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผลงาน กำหนดเกณฑ์การประเมิน ตลอดจนแสดงความรู้สึกที่มีต่องานนั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง สามารถคิดหาแนวทางที่จะพัฒนาปรับปรุงตนเองและเป็นผู้ที่นำตนเองได้

จุดเด่นของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2541, หน้า 96) และจิราภรณ์ ศิริทวี (2540, หน้า 7) ได้กล่าวถึงจุดเด่นของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานในทำนองเดียวกันดังต่อไปนี้

1. เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
2. พัฒนาทักษะทางวิชาการระดับสูงนักเรียน

3. พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมเพื่อให้สำเร็จงาน
4. เป็นการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้จากนามธรรมไปสู่รูปธรรม
5. แสดงพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและนักเรียนได้ปรับปรุงงานตลอดเวลา
6. วัดความสามารถของนักเรียนได้หลายด้าน
7. เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องแทรกอยู่ในสภาพการเรียนรู้ประจำวันที่มีประโยชน์ต่อชีวิตนักเรียนในสภาพชีวิตจริง
8. นักเรียนมีความตระหนักในกระบวนการและยุทธศาสตร์ที่มีส่วนร่วมในการเรียน การแก้ปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลหรือการเก็บรวบรวม ในการสอนปกติถ้าไม่สอนเรื่องเหล่านี้โดยตรงแล้ว นักเรียนจะมีโอกาสเรียนรู้เรื่องนี้ได้น้อยมาก
9. นักเรียนได้มีโอกาสในการแสดงสร้างสรรค์ผลผลิตหรือทำงานด้วยตนเอง

การประเมินแฟ้มสะสมงานตามวิธีการของ Stuessy

การประเมินแฟ้มสะสมงานเป็นการตัดสินใจให้คุณค่าแก่แฟ้มสะสมงานของนักเรียนแต่ละคนเป็นค่าระดับคะแนนหรือเป็นคะแนนที่มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น การประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานเป็นการประเมินผลที่มีความเที่ยงตรงสูงอย่างมาก เมื่อเทียบกับการประเมินทั้งหลายที่เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบัน เพราะการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานจะสามารถวัดตัวแปรต่าง ๆ ที่ซับซ้อนอย่างละเอียดครบถ้วน ซึ่งเป็นผลให้มองเห็นความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้อย่างแม่นยำ (Elbow, 1991 อ้างใน สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ, 2543, หน้า 73) ซึ่งสตูซี่ได้เสนอวิธีการประเมินแฟ้มสะสมงานดังนี้ ประเมินชิ้นงานแต่ละชิ้นในแฟ้มสะสมงานแล้วหาค่าเฉลี่ย หรือนำเกรดที่ได้แต่ละชิ้นมาพิจารณาเพื่อตัดสินให้เกรดแฟ้มสะสมงาน ดังตัวอย่างที่ปรับมาจาก Stuessy (1993 อ้างใน สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ, 2543, หน้า 72)

คะแนนจากงานแต่ละชิ้น การกระจายของระดับคะแนนและเกรดของเพิ่มสะสมงาน

นักเรียน	หน่วย 1				หน่วย 2		หน่วย 3			หน่วย 4		หน่วย 5	การกระจายของระดับคะแนน					รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	4	3	2	1	0	
1	4	4	4	4	4	2	3	0	4	4	4	2	8	1	2	0	1	A
2	3	4	4	4	4	4	2	0	3	2	2	2	5	3	3	0	1	B
3	4	4	4	4	4	0	4	3	2	3	3	4	8	2	1	0	1	A
4	4	4	4	4	2	2	2	2	4	4	4	4	8	1	3	0	0	A
5	3	4	4	4	4	3	4	0	2	2	2	4	6	3	2	0	1	B
6	2	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	10	1	1	0	0	A
7	2	4	4	4	3	2	1	1	2	3	3	4	4	3	3	0	0	C
8	4	4	4	4	4	4	4	4	2	3	3	3	9	2	1	0	0	A
9	4	4	4	4	3	4	1	3	2	2	2	3	5	4	2	1	0	B
10	4	4	4	4	4	3	3	0	3	4	4	4	7	3	0	0	2	B
11	3	4	4	4	4	0	3	0	0	0	0	2	4	3	1	0	4	C
12	4	4	4	4	4	4	4	3	0	3	3	2	7	4	0	0	1	B
13	4	4	4	4	4	4	3	4	2	4	4	4	9	2	1	0	0	A
14	3	4	4	4	4	2	2	0	4	2	2	4	7	1	3	0	1	B

จากคะแนนชิ้นงานแต่ละชิ้นเป็นตัวอย่างการให้เกรดงานทั้ง 12 ชิ้นตามหน่วยการเรียนรู้ 1-5 งานแต่ละชิ้นจะได้รับการประเมินให้คะแนน 4, 3, 2, 1 หรือ 0 ตามเกณฑ์การประเมินจากRubric คะแนนที่นักเรียนแต่ละคนได้รับในชิ้นงานจะนำมาเขียนในรูปการกระจายของระดับคะแนนของแต่ละคน จากนั้นพิจารณาให้เกรดขั้นสุดท้ายแก่เพิ่มสะสมงานโดยมีเกณฑ์ดังนี้

ระดับเกรด	เกณฑ์
ก. หรือ A Portfolio	ระดับคะแนน 4 อย่างน้อย 8 ชิ้นงาน
ข. หรือ B Portfolio	ระดับคะแนน 4 และ 3 อย่างน้อย 8 ชิ้นงาน
ค. หรือ C Portfolio	ระดับคะแนน 4, 3 และ 2 อย่างน้อย 8 ชิ้นงาน

ถ้าหากจะมีการสอบปลายภาคด้วยก็สามารถทำได้โดยให้คะแนน 4, 3, 2, 1 กับ การสอบปลายภาค แล้วให้เกรดตลอดทั้งรายวิชา โดยพิจารณากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เช่น นักเรียนจะได้ A ต้องได้คะแนน 4 อย่างน้อย 9 ตัว จะได้ B ต้องได้คะแนน 4 และ 3 อย่างน้อย 9 ตัว จะได้ C ต้องได้คะแนน 4, 3 และ 2 อย่างน้อย 9 ตัว ลดหลั่นกันไป เป็นต้น อย่างไรก็ตามหากประสงค์จะเพิ่มน้ำหนักให้แก่การสอบปลายภาคก็สามารถปรับได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ผู้เรียนผู้สอนควรวางแผนและรับรู้กันอย่างเปิดเผยและโปร่งใส

การสร้างเกณฑ์การให้คะแนน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแนวทางประเมินการปฏิบัติงานของนักเรียน เรียกว่า “รูบริกส์” (Rubric) มาจากภาษาละตินว่า “RUBRICATERRA” เป็นคำที่ใช้ในสมัยโบราณเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งหมายถึงการทำเครื่องหมายสีแดงไว้บนสิ่งสำคัญ ดังนั้นรูบริกส์ ก็คือ แนวทางการให้คะแนนซึ่งจะต้องกำหนดมาตราวัด (Scale) และรายการของคุณลักษณะที่บรรยายถึงความสามารถในการแสดงออกของแต่ละจุด ในมาตราวัดได้อย่างชัดเจน หนึ่งการที่รูบริกส์บรรยายถึงระดับความสามารถ การแสดงออกนักเรียนในแต่ละระดับ จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับผู้ปกครองและผู้สนใจอื่น ๆ ได้ทราบว่านักเรียนรู้อะไรและทำอะไร ได้มากน้อยแค่ไหน รูบริกส์จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยสามารถทำให้เป้าหมายของการแสดงออกของนักเรียนมีความชัดเจน อันจะนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์ หรือสมรรถภาพที่สำคัญของมาตรฐานการศึกษาได้ (กรมวิชาการ, 2539, หน้า 54-55)

นอกจากนี้ Goodrich (1999, p. 1) ได้กล่าวโดยสรุปว่า รูบริกส์ เป็นเครื่องมือการให้คะแนนที่ประกอบด้วย

1. เกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะพิจารณางานชิ้นหนึ่ง ๆ
2. คำอธิบายถึงระดับคุณภาพแต่ละประเด็นการประเมิน ซึ่งอาจเรียงลำดับตั้งแต่ ดีเลิศ ไปจนถึง ต้องปรับปรุง หรือให้เป็นระดับตัวเลขตั้งแต่มากที่สุด ไปจนถึงต่ำที่สุด

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า รูบริกส์ คือ การให้คะแนนผลงานของนักเรียน โดยยึดเกณฑ์และคุณภาพของเกณฑ์เป็นหลัก โดยแต่ละเกณฑ์จะประกอบด้วยคุณภาพ 3-4 ระดับ และคุณภาพแต่ละระดับมีคำบรรยายคุณภาพกำกับไว้พร้อมคะแนน

ประเภทของเกณฑ์การให้คะแนน

การให้คะแนนผลงานของนักเรียนนั้น มีวิธีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนอยู่ 3 ลักษณะ คือ (Nitko, 1996, p. 266)

1. การให้คะแนนแบบแยกส่วน (Analytic Scoring Rubrics)
2. การให้คะแนนแบบองค์รวม (Holistic Scoring Rubrics)
3. การให้คะแนนแบบผสมผสาน (Annotated Holistic Scoring Rubrics)

ซึ่งทั้ง 3 แบบ ก็มีจุดเด่นและจุดด้อยต่างกัน ดังนี้ (Oosterhof, 1994, p. 123)

การให้คะแนนแบบแยกส่วน เหมาะสมกับการให้คะแนนผลงานที่ถูกกำหนดประเด็น หรือคำถามไว้ล่วงหน้าก่อนแล้ว เมื่อนักเรียนทำผลงานเสร็จ ผลงานก็จะถูกตรวจให้คะแนนตามประเด็น การให้คะแนนในแต่ละประเด็นจะได้คะแนนเท่าไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่า ผลงานมีลักษณะตรงตามระดับคุณภาพใด ซึ่งปกติจะกำหนดไว้ 3-4 ระดับ ในแต่ละประเด็น

จุดเด่นของการให้คะแนนแบบแยกส่วน ก็คือ การให้คะแนนมีความเป็นปรนัย ความเชื่อมั่นสูง เหมาะกับผลงานที่ผูกติดกับเนื้อหา เช่น ประวัติศาสตร์ จุดด้อยของการให้คะแนนลักษณะนี้ ก็คือ การให้คะแนนถูกจำกัดขอบเขตไว้เฉพาะเจาะจง ผลงานนักเรียนที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ที่ทำเพิ่มขึ้นมา แต่ไม่ได้ถูกกำหนดประเด็นของการให้คะแนนไว้ ส่วนนี้ก็จะไม่ได้รับการพิจารณาการให้คะแนน จุดอ่อนอีกประการหนึ่ง ก็คือ การวิเคราะห์แบบแยกส่วนทำให้มองไม่เป็นภาพรวมว่า นักเรียนมีความสามารถโดยรวมเพียงไร ซึ่งในชีวิตจริงนั้นเราต้องนำความสามารถแต่ละส่วนที่มีอยู่มาผสมผสานแล้วแสดงออกมาให้เห็นเป็นภาพรวม

การให้คะแนนแบบองค์รวม เป็นการพิจารณาคุณภาพของผลงานของนักเรียนในภาพรวมแล้วแยกผลงานนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ อาจเป็นกลุ่มคุณภาพสูง ปานกลาง และต่ำและในบางครั้งก็อาจประเมินซ้ำ เพื่อจัดระดับคุณภาพในกลุ่มสูง ปานกลาง และต่ำอีกด้วย

จุดเด่นของการให้คะแนนแบบองค์รวม ก็คือ ประเมินได้รวดเร็ว และใช้ประเมินผลงานที่ไม่สามารถจะแยกประเด็นการให้คะแนนได้ จุดอ่อนของการให้คะแนนแบบองค์รวม ก็คือ ความเชื่อมั่นของการให้คะแนนค่อนข้างต่ำ วิธีการแก้ไขจุดอ่อนเรื่องความเชื่อมั่น ก็ทำได้โดยการใช้

ผู้ตัดสินผลงานหลาย ๆ คน แล้วนำคะแนนผลงานแต่ละคนมาหาค่าเฉลี่ย วิธีแก้ไขอีกวิธีหนึ่ง ก็คือ พยายามหาผลงานที่สอดคล้องกับแต่ละระดับคุณภาพของการให้คะแนนไว้ให้ผู้ประเมินสำหรับ เทียบเคียง

สำหรับวิธีการให้คะแนนแบบผสมผสาน เป็นการนำเอาจุดเด่นของการให้คะแนนแบบแยกส่วน และการให้คะแนนแบบองค์รวมมารวมกัน โดยครั้งแรกให้คะแนนแบบองค์รวมก่อน แล้วจึงอธิบาย จุดเด่นและจุดด้อย รายการสำคัญ ๆ 2-3 รายการ

ส่วน Coffman (1971 citing in Oosterhof, 1994, p. 123) ได้เสนอแนะไว้ว่า การจะใช้วิธีการให้คะแนนแบบใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของผลงาน การให้คะแนนแบบวิเคราะห์ แยกส่วน เหมาะกับผลงานในวิชาที่มีเนื้อหาเฉพาะเจาะจง เช่น ประวัติศาสตร์ ดังได้กล่าวไปแล้ว และผลงาน ดังกล่าวสามารถแยกแยะเป็นประเด็นย่อยได้อย่างชัดเจน การให้คะแนนแบบองค์รวมเหมาะสมสำหรับ ผลงานที่ค่อนข้างซับซ้อน คำตอบไม่เฉพาะเจาะจง มีความยืดหยุ่น เป็นงานที่อาจอยู่นอกเหนือจาก บทเรียน เป็นกิจกรรมในชีวิตจริงที่บ้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่าง เต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับชีวิตจริง

แนวทางการสร้างเกณฑ์การให้คะแนน

Goodrich (1999, p. 4) ได้เสนอกระบวนการในการวางรูปแบบของรูบริกส์ควรรให้นักเรียน มีส่วนร่วม ในขั้นตอนต่อไปนี้

1. คูงานแบบต่าง ๆ ให้นักเรียนดูตัวอย่างงานที่ดี และชิ้นงานที่ไม่ค่อยดี แล้วบอกถึง ลักษณะว่าชิ้นที่ดีมีลักษณะอย่างไร ที่ไม่ดีมีลักษณะอย่างไร
2. กำหนดแนวทางจากประเด็นแรกให้ช่วยกันบอกรายละเอียดดูว่า งานที่ดีนั้นจะต้องดู อะไรบ้าง
3. คำอธิบายคุณภาพระดับต่าง ๆ ในแต่ละแนวทางนั้นอธิบายว่า ระดับสูงสุดมีลักษณะ อย่างไร แล้วเติมส่วนที่อยู่ตรงกลาง ๆ ลงไป
4. ฝึกหัดกับงานตัวอย่าง ให้นักเรียนลองใช้รูบริกส์กับงานที่ให้อูเป็นตัวอย่างในขั้นที่ 1
5. ฝึกใช้ในการประเมินผลตนเองและให้เพื่อนประเมิน ให้นักเรียนทำในระหว่างที่ นักเรียนกำลังทำงาน ให้หยุดเป็นระยะ ๆ เพื่อประเมินผลตนเองและให้เพื่อนประเมิน
6. ทบทวนโอกาส นักเรียนทบทวนปรับปรุงงานของเขาโดยดูจากผลสะท้อนที่ได้จาก ขั้นตอนที่ 5

7. ครูประเมิน ครูใช้รูบิควิธีที่นักเรียนใช้นั้น เพื่อประเมินผลงานของนักเรียน ชั้นที่ 1 อาจจำเป็นต้องมีเฉพาะกรณีที่นักเรียนได้รับงานที่เขายังไม่คุ้นเคยนั้น ชั้นที่ 3-4 มีประโยชน์ แต่จะใช้เวลามาก ครูอาจทำเอง เมื่อนักเรียนเริ่มมีประสบการณ์ในการประเมินโดยใช้รูบิควิธีมากขึ้น การสร้างครั้งต่อไปอาจลดขั้นตอนลงได้

นอกจากนี้ ชัยฤทธิ์ ศีลาเดช (2540, หน้า 68) ได้เสนอแนวทางการจัดทำเกณฑ์การให้คะแนนไว้ดังนี้

1. นำขั้นตอนหรือลักษณะสำคัญที่คัดเลือกไว้มาจัดลำดับความสำคัญ
2. คัดเลือกรายการที่สำคัญและสามารถวัดได้หรือสังเกตได้อย่างชัดเจนเท่านั้น แต่หากรายการข้อใดมีความสำคัญต้องการใช้แต่วัดยากสังเกตยากควรปรับเปลี่ยนเขียนใหม่ให้ชัดเจน เข้าใจตรงกัน
3. นำรายการที่คัดเลือกไว้มากำหนดเป็นข้อกระทง (Item) ของเครื่องมือประเมิน
4. กำหนดค่าระดับคุณภาพของรายการที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน ในลักษณะมาตราจัดอันดับคุณภาพ ซึ่งจะใช้ที่รายการขึ้นอยู่กับเนื้อหาและระดับชั้นของนักเรียนและความละเอียดในการประเมิน
5. บรรยายค่าคุณภาพของเกณฑ์การประเมินแต่ละรายการทุกระดับคุณภาพ โดยอาศัยแนวทางจากเกณฑ์ที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ ธรรมชาติของเนื้อหาวิชาหรือวัยของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานในต่างประเทศ

Michael และ Marilyn (1991) ได้ศึกษาเชิงสำรวจนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 230 คน ของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน และมหาวิทยาลัยเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับการประเมินผลวิธีใหม่นี้ ซึ่งผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลวิธีนี้มากขึ้นหลังการใช้ มีความเชื่อว่าการประเมินผลแบบเดิมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่าง รวดเร็วมาก แต่การประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานจะมีบทบาทสำคัญมาก โดยในระยะต้นภาคเรียนไม่พอใจในการประเมินผลวิธีนี้ แต่เมื่อจบภาคเรียนมีนักศึกษาที่ไม่พอใจเพียงเล็กน้อย และได้ระบุว่าจะพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานของตนเองต่อไป แม้จะเรียนจบกระบวนวิชานี้แล้ว

Jerry และ Peggy (1991) ได้ศึกษาผลการใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนจาก นักการศึกษา ครู ซึ่งคัดเลือกแล้วว่ามีความมีประสิทธิภาพในการวางแผนและการประยุกต์ใช้เพิ่มสะสมงาน ในโรงเรียนค่อนข้างมาก จำนวน 128 คน จากรัฐอิลลินอยส์ โดยศึกษาในประเด็นความรู้พื้นฐานทั่วไป เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิธีนี้ ทฤษฎีเบื้องหลัง และปัญหาในการนำไปใช้ ผลการศึกษาพบว่า 1) ความรู้เบื้องต้นกำลังอยู่ในช่วงของการพิจารณา และยังคงต้องศึกษาเพิ่มเติมต่อไปอีก 2) เห็นด้วยกับ ทฤษฎีเบื้องหลัง 3) สนับสนุนในวิธีการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินตนเอง 4) ครูควรต้องฝึกให้มาก ๆ ในเรื่อง การวางแผน การจัดการ และการจัด ระบบเพิ่ม

Carrie และ Eric (1992) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อคณิตศาสตร์ในประเด็นการให้ระดับ ผลการเรียน และการหาจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง โดยศึกษาจากนักเรียนระดับชั้นเกรด 12 จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งใช้วิธีประเมินผลแบบเดิม กลุ่มที่สองใช้เพิ่มสะสมงานประเมินผลการเรียน ผลการ ศึกษา มีดังนี้ 1) ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงานกับเจตคติต่อคณิตศาสตร์ ในประเด็นการให้ระดับผลการเรียน 2) 80% ของนักเรียนกลุ่มที่ใช้การวัดผลแบบเดิม ระบุจุดเด่น จุดด้อยเกี่ยวกับความสามารถทางคณิตศาสตร์ของตนเองอย่างคลุมเครือ ในขณะที่นักเรียนในกลุ่มที่ใช้ เพิ่มสะสมงานสามารถอธิบายจุดเด่นจุดด้อยของตนเองโดยเชื่อมโยงระหว่างงานและจุดประสงค์ การเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

Robert และ Pam (1992) ได้ศึกษาสำรวจความคิดเห็นโดยส่งแบบสำรวจไปยังกลุ่มเป้าหมาย 150 แห่งทั้งระดับรัฐ ระดับเขตการศึกษา ระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มโรงเรียน และครูเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งจัดสัมมนาตัวแทนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 24 คน เป็นเวลา 2 วัน เพื่อต้องการทราบข้อมูล เกี่ยวกับการใช้เพิ่มสะสมงานประเมินผลการเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ผลการศึกษามีดังนี้

1. ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้การประเมินผลการเรียนวิธีนี้ และมีความเห็นว่าการ ใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนยังไม่เพียงพอ
2. ด้านนักเรียนมีความพึงพอใจ และมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของบทเรียน
3. ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจที่จุดมุ่งหมายของการใช้เพิ่มสะสมงาน ทำให้เกิดความเที่ยงตรง ในการประเมินความก้าวหน้า และพัฒนาการทางการเรียนของนักเรียน
4. ในการประเมินระดับที่กว้างขวาง เช่น ระดับรัฐ ระดับเขตการศึกษา ควรมีการสร้าง เกณฑ์การตัดสินที่ได้มาตรฐาน

5. ในประเด็นความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นมีความเห็นว่า
  - 5.1 มีความเที่ยงตรงสูง เพราะประเมินผลตามสภาพจริง
  - 5.2 ความเชื่อมั่น ควรใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผู้ประเมินตั้งแต่สองคนขึ้นไป
  - 5.3 ครบบางส่วนไม่ต้องการให้นำการประเมินผลวิธีนี้ไปใช้ในการให้ระดับผลการเรียน
  - 5.4 ครบบางส่วนยังคงใช้เกณฑ์การเขียนตอบ ในการประเมินผลเพื่อให้ระดับบางคนให้ระดับคะแนนโดยยึดจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน

5.5 นักเรียนบางส่วน เรียนและทำโครงการต่าง ๆ ไปตามจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน โดยมีได้มุ่งหวังเรื่องระดับผลการเรียน

Jill และ Steven (1992) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการใช้แฟ้มสะสมงานประเมินผลการเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐวอชิงตัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่เกรด 1 ถึงเกรด 5 จำนวน 324 คน ในวิชาคณิตศาสตร์และการเขียน โดยศึกษาใน 3 ประเด็น คือ ผลดีหรือประโยชน์ที่ได้รับ ตัวแปรต่างๆ เกี่ยวกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ต่อผลการใช้แฟ้มสะสมงานหรือไม่ และประเด็นสุดท้ายคุณภาพของการประเมิน โดยครูให้คะแนนนักเรียนทั้งด้านวิชาการและด้านสังคมโดยใช้แฟ้มสะสมงาน แฟ้มสะสมงานของนักเรียนแต่ละคน นอกจากผลงานแล้วยังประกอบด้วย แบบประเมินตนเอง บันทึกข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวนักเรียน การรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยใช้ แบบสอบถาม ครู การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมชมชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นที่หนึ่ง การนำไปใช้ในห้องเรียน จะได้ผลดีมากที่สุดถ้าทีมงานในการร่วมพัฒนา ประเด็นที่สอง แฟ้มสะสมงานจะมีคุณภาพแตกต่างกันตามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเหมือนการวัดผลวิธีอื่น และประเด็นที่สาม การประเมินผลวิธีนี้มีความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และความยุติธรรมเหมือนกับการวัดผลโดยวิธีอื่น ๆ และมีหลักฐานว่ามีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

Wendie และ Katherine (1992) ได้ศึกษา โดยสัมภาษณ์ครู 8 คน และที่ปรึกษาของโรงเรียน จำนวน 4 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลที่เข้าร่วมโครงการ KEEP (Kamehameha Early Education Program) ของรัฐฮาวาย ซึ่งทดลองใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อพัฒนาการอ่านของนักเรียนพบว่า ปัญหาสำคัญของครูประการหนึ่งในการนำไปใช้ คือ ครูยึดติดกับวิธีสอนและวิธีวัดผลแบบเดิมอยู่ เพราะความเคยชินและความสะดวก

David และ Mike (1993) ได้สำรวจความคิดเห็นโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูและนักเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนีย ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การตรวจเยี่ยมโรงเรียน และการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาพบว่า การใช้การประเมินผลการเรียนโดยวิธีนี้ จะประสบสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับ

องค์ประกอบต่าง ๆ สามองค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดระบบ ซึ่งได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากระดับสูง การมีคณะทีมงานเพื่อการพัฒนา การยึดหลักให้นักเรียนมีส่วนร่วม การสนับสนุนจากผู้ปกครอง 2) องค์ประกอบในประเด็นความเหมาะสม ได้แก่ การจัดสรรเวลาอย่างเพียงพอ การจัดแบ่งหมวดหมู่ของแฟ้มสะสมงาน การพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนน 3) องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรมของครู โดยครูต้องปรับพฤติกรรมให้เข้ากับธรรมชาติของการประเมินผลการเรียนวิธีนี้ เช่น เป็นนักวิจัย นักวางแผน และนักประชาธิปไตย

Eyelyn และ Susan (1993) ได้ศึกษาผลการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาสเปน ในโรงเรียนประถมศึกษาชื่อ ออลลิงตัน รัฐเวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการซ่อมเสริม หลักฐานในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนแต่ละคนประกอบด้วย การเขียนพรรณนาถึงตัวเอง แบบสอบถามเจตคติต่อภาษา ตัวอย่างผลงานการเขียนในชั้นเรียน ผลงานดีเด่นที่นักเรียนคัดเลือกพร้อมทั้งเขียนเหตุผลในการเลือก ข้อมูลที่ครูเป็นผู้เก็บรวบรวม ได้แก่ บันทึกเกร็ดชีวิตของนักเรียนแต่ละคน ผลการประเมินงานที่ครูกำหนดให้ทำผลการประเมินสรุป สดท้ายบันทึกย่อต่าง ๆ ข้อมูลจากผู้ปกครอง ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่อการเรียนภาษาสเปน ผลการศึกษาพบว่าการประเมินการเรียนวิธีนี้ให้ผลดีมากในการซ่อมเสริมและการปรับปรุงผลการเรียน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพึงพอใจที่ได้ทราบความเป็นไปของโรงเรียน

Smiley (1993) ได้ศึกษาผลการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 5 โรง ในวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ครูผู้สอนจำนวน 5 คน นักเรียน 15 คน ผู้บริหารหลักสูตรภาษาอังกฤษ สังเกตและเยี่ยมห้องเรียนละ 7 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า ครูมีความพอใจและประสบความสำเร็จในการประเมินผลการเรียนโดยวิธีนี้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความสุขต่อกิจกรรมการเรียน บรรยากาศในชั้นเรียนดีขึ้นกว่าเดิม

Linda (1993) ศึกษาการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในวิชาพีชคณิต จำนวน 2 ห้องเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบพัฒนาการของครูในการประเมินผล และการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า ครูได้ข้อมูลจำนวนมากเกี่ยวกับตัวนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม แฟ้มสะสมงานของนักเรียนแต่ละคนได้สร้างสรรค์หลักฐานงานที่โดดเด่นเฉพาะบุคคล แสดงประวัติการเรียนและผลการเรียน นอกจากนี้ในด้านนักเรียนพบว่า นักเรียนรู้จักรับผิดชอบใน

การประเมินและตรวจสอบตนเองมากขึ้น ด้านผู้ปกครองก็มีความเข้าใจในการเรียนการสอนและโรงเรียนมากขึ้น

Kay และคณะ (1994) ได้สำรวจเจตคติของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสามรัฐ คือ โอกาโฮมา ยูทาห์ และนิวเม็กซิโก ผลการศึกษาพบว่า ทั้งครูและผู้บริหารต่างมีเจตคติทางบวกต่อการประเมินผลวิธีนี้ และเห็นว่าควรสนับสนุนให้มีการใช้อย่างแพร่หลาย โดยครูต้องการ ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้เป็น การกำหนดจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน การสะท้อนตนเอง และการจัดการหลักฐานต่าง ๆ เพื่อแสดงความก้าวหน้าของนักเรียน

Khatti และคณะ (1995) ได้ศึกษาผลการใช้การประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง โดยใช้วิธีตรวจเยี่ยมโรงเรียนทั้งหมด 16 โรงเรียนในอเมริกา ที่ใช้การประเมินแบบนี้ ทั้งระดับชาติ ระดับรัฐ ระดับตำบล และระดับโรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษา สังเกตการสอนในห้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบผลงานนักเรียน ผลการศึกษามีดังนี้

1. รูปแบบการประเมินผลแนวใหม่ที่ครูส่วนมากใช้คือการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผล
2. มีผลต่อการเปลี่ยนหลักสูตร ถ้าหากในระดับรัฐหรือในระดับตำบลไม่เข้มงวดเกินไปในการกำหนดกรอบหลักสูตร
3. กิจกรรมต่าง ๆ ของการประเมินผลมีมากเกินไปในบางครั้ง ส่งผลกระทบต่อความครอบคลุมในเนื้อหาหลักสูตร
4. กระบวนการตามธรรมชาติของการประเมิน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนของครู โดยแฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียน
5. ครูส่วนใหญ่ใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียนเป็นเกณฑ์การประเมิน ให้ระดับคะแนนนักเรียน และมีความพอใจที่ให้นักเรียนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน เพราะทำให้นักเรียนเข้าใจในกระบวนการประเมินผลและทราบขอบข่ายงานของตนเอง
6. ครูเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้บอกความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนและยังจำเป็นต้องได้รับการฝึกในด้านการประยุกต์และการปรับพฤติกรรม ในการสอนให้มากขึ้น

Lynda และ Edward (1996) ได้สำรวจผลการใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียนเพื่อการประเมินผลในชั้นเรียนตามโครงการต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 12 โครงการ ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาเกรด 12 ในวิชาคณิตศาสตร์ ศิลปศึกษา และวิชาภาษา ผลการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การตัดสินใจว่าควรเลือกเนื้อหาใดของนักเรียนเพื่อเป็นเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน

ครูควรมีบทบาทอย่างใกล้ชิดในการให้คำแนะนำนักเรียน และเนื้อหาของเพิ่มสะสมงานควรเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการ และจุดมุ่งหมายของเพิ่มสะสมงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงานในประเทศไทย

สมชาย มิ่งมิตร (2539) ได้ศึกษาผลของการประเมินจากเพิ่มสะสมงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการประเมินผลแบบเดิม

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2540) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินผลการเรียนโดยใช้เพิ่มสะสมงานใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะทำงานของโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่ ที่รับผิดชอบสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คนและชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน ใน 8 โรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ใช้เวลาทำการทดลอง 1 ภาคเรียน ผลจากการทดลองใช้การประเมินผลการเรียนโดยใช้เพิ่มสะสมงาน พบว่า การประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงานนำมาใช้ประเมินผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 ได้ และสามารถใช้เพิ่มสะสมงานมาประเมินเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของคะแนนภาคปฏิบัติของการสอบปลายภาค และปลายปีได้อีกด้วย ผลต่อผู้เรียน นักเรียนส่วนใหญ่ชอบวิธีการประเมินผลการเรียนโดยใช้เพิ่มสะสมงานเพราะยุติธรรมดี มีการพิจารณาตัดสินผลการเรียนจากผลงานที่ปฏิบัติจริง เรียนรู้เทคนิคการประเมินตนเอง มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนกับผู้สอน ทราบความก้าวหน้าของตนเองตลอดเวลา มีโอกาสปรับปรุงส่วนที่บกพร่องได้ทันที

จิราภรณ์ ศิริทวี (อ้างใน กรมวิชาการ, 2540) ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา ปีที่ 3 ด้วยเพิ่มสะสมงาน ผลการสำรวจความรู้สึกลูกที่มีต่อการจัดทำเพิ่มสะสมงานของผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 และ 3/3 ปีการศึกษา 2539-2540 จำนวน 77 คน ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ผู้ปกครองทุกคนเห็นประโยชน์จากการใช้เพิ่มสะสมงานอย่างยิ่ง นอกจากนั้นผู้ปกครองยังมีความเห็นว่าเพิ่มสะสมงานช่วยพัฒนาลักษณะนิสัยของนักเรียนทั้งเรื่องความรับผิดชอบ ความมีระเบียบ การตรงต่อเวลา และการรู้จักแก้ไขข้อบกพร่อง

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเพิ่มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแคทรายวิทยา จังหวัดราชบุรี ในปีการศึกษา 2539 จำนวน 43 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. การนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลวิชาภาษาอังกฤษ มีแนวทางในการดำเนินการตามแบบจำลองการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล โดยใช้เพิ่มสะสมงานที่ผู้วิจัยเสนอ

2. กระบวนการของเพิ่มสะสมงาน ช่วยให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ และสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนมาก

3. การประเมินผลโดยการใช้เพิ่มสะสมงาน มีคุณภาพตามเกณฑ์ประเมินการประเมินของลินท์ และคณะในระดับมากทุกรายการ

ธัญวาท มากเหลือ (2541) ได้ศึกษา การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ ที่ใช้การประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงาน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาทั้งด้านสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งความรู้ที่ครูสอนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นารีย์ วงศ์ไผ่ (2541) ได้ศึกษา การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เพิ่มสะสมงานนักเรียนของครูที่เป็นวิทยากรแกนนำ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เพิ่มสะสมงานนักเรียนเป็นสิ่งที่ดี ควรได้รับการส่งเสริม เนื่องจากสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตรงกับสภาพจริง ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักวางแผนและทำงานเป็น มีวินัยในตนเอง กล้าแสดงออก ทำงานสะอาดเรียบร้อย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น

ประภากร กองตาพันธ์ (2541) ได้ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้เพิ่มสะสมงาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ใช้เพิ่มสะสมงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 การใช้เพิ่มสะสมงานช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนดี เพราะนักเรียนได้ทราบความก้าวหน้าของตนเองทุกระยะ สามารถตรวจสอบได้และแก้ไขปรับปรุงจนกว่าจะได้ผลงานที่สมบูรณ์ที่สุด นักเรียนจึงเกิดความภาคภูมิใจและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนการสอนโดยใช้เพิ่มสะสมงาน

อรุณี เมืองศรี (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานกับรายวิชาการจัดการในบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความก้าวหน้าด้านความรู้เกี่ยวกับรายวิชาการจัดการในบ้าน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความก้าวหน้าด้านทักษะและด้านจิตพิสัย เกี่ยวกับรายวิชาการจัดการในบ้าน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานอยู่ในระดับดี และความคิดเห็นผู้ปกครองเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ทราบรายละเอียดเล็กน้อยเกี่ยวกับแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นครั้งคราว เห็นผลงานนักเรียนเป็นครั้งคราว ความรับผิดชอบของนักเรียนไม่เปลี่ยนแปลงจากที่ผ่านมา พอใจกับวิธีการทำแฟ้มสะสมผลงานและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าแฟ้มสะสมผลงานสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน นอกจากนี้ผู้ปกครองยังเห็นด้วยต่อการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของนักเรียนเพราะสามารถตรวจสอบการเรียนการสอนได้ตลอดภาคเรียน

พลิชฐ์ พึ่งเดช (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาการใช้แฟ้มสะสมงานในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลของครูช่างอุตสาหกรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า ครูช่างอุตสาหกรรมมีการใช้และหรือการปฏิบัติแฟ้มสะสมงานในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลในระดับปานกลาง ในด้านการวางแผนการใช้แฟ้มสะสมงาน และมีการใช้ระดับน้อย คือ ด้านการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลแฟ้มสะสมงาน และด้านการใช้ประโยชน์และการปรับปรุงพัฒนาแฟ้มสะสมงาน ครูช่างอุตสาหกรรมมีปัญหา อุปสรรคในการใช้แฟ้มสะสมงานในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล คือ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงาน ด้านการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลแฟ้มสะสมงาน ด้านการใช้ประโยชน์และการปรับปรุงพัฒนาแฟ้มสะสมงาน และครูช่างต้องการความช่วยเหลือในการใช้แฟ้มสะสมงานในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลในระดับมาทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงาน และด้านการสนับสนุนการใช้แฟ้มสะสมงาน

อนงค์ อึ้งตระกูล (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานในรายวิชาบัญชีบริการ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า จากการประเมินโดยใช้รูบิคส์ นักเรียนทุกคนมีความก้าวหน้าผ่านเกณฑ์ประเมินทั้งหมด คือ ในด้านทักษะปฏิบัติด้านพฤติกรรมกรเรียน ด้านจิตพิสัย

ส่วนในด้านความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานอยู่ในระดับดีมาก และด้านความคิดเห็นผู้ปกครองต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานนั้นส่วนใหญ่พอใจที่นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายงานที่ให้ไปที่บ้าน และพบว่านักเรียนของตนมีความคิดสร้างสรรค์ และมีความคิดเป็นของตนเองมากขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้นดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานได้มีผู้สนใจค้นคว้าในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะในต่างประเทศได้มีการศึกษาทดลองใช้กับนักเรียนมานานแล้ว จวบจนกระทั่งในระยะ 3-4 ปีนี้ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้สนใจและนำเอาทฤษฎีหลักการของแฟ้มสะสมงานมาศึกษาค้นคว้าทำการวิจัยกันอย่างมากมาย จนเป็นที่นิยมแพร่หลาย จนกลายเป็นที่ยอมรับและถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรจะได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมในแง่มุมต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งข้อมูลที่ได้ออกมา็นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการใช้แฟ้มสะสมงานในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษาไทยต่อไป